

LBRIS

We know
books

Adrian Marian

DE CE EMIGREAZĂ ROMÂNII?

(momente și schițe)

Galaxia Gutenberg

2023

Pentru

Eugen Medrea, profesor de matematică – Spania
 Șinca Mariana, învățătoare – Franța
 Monica Raț, profesoară de literatură – Franța
 Reghina Man - Cosoreanu, inginer – S.U.A.
 Renata Boșca, doctor în mecanică – Norvegia
 Valentin Boșca, inginer auto – Canada
 Simona Ursu (Fourie) – universitar medicină, Africa de
 Sud, Anglia.
 Dana Muste, medic – S.U.A.
 Emilia Man, educatoare – S.U.A.
 Cristian Braica, muzician - Germania
 Dorin Petrișor, profesor de filozofie – Anglia
 Adrian Ardelean, geolog, jurnalist – Canada
 Mihaela Bâlc Bogman, medic – Austria
 Ilie Mihuț, geolog – Australia

*și pentru cei 5, 7 milioane de români siliți să plece în
 diaspora (conform unor date oficiale, dar permanent
 neactualizate într-un loc unde iarna îndeobște apare pe
 nepregătite).*

Cuprins

Acasă (Ion Mureșan)	7
Argument	13
Cadouri scumpe la spital	19
Drumul cu un acordeon prin „Țara Lăpușului”	25
Faceți liniște pentru viitorii stăpâni. Adică fără istorie	43
The Crown și plimbarea cu caleașca	51
„Aici avem doar nebuni cinstiți!”. Folkul și Porcul	59
Caii au fost omorâți pentru că opreau procesul de mecanizare al agriculturii! Școala nu omoară digitalizarea.....	71
Istoria este cea mai frumoasă poveste. Dar nu în toate pozele!.....	79
Cine a mușcat generalul!	85
Modernitatea scriitorului din Haimanale despre ardelenii verzi și vigilenți.....	93
Absențe nemotivate din manualele școlare: Masacrul de la Târgu Lăpuș.....	103
„Iisus nu a fost din Fălticeni”, iar Coșbuc și Rebreanu au fost greco-catolici!	111
Horoscopul și sparanghelul.....	117
Școala la „reformat”!.....	125
Barbați, catolici și polonezi. Alt film, alt teatru	131
Când schimbi țara de dragul copiilor	143
Țara care încă nu a dispărut!	149

Hans Castorp, personajul din romanul lui Thomas Mann, *Muntele vrăjit*, îl însoțește pe vărul său la un consult medical. Din spatele aparatului cu care este examinat acesta, Hans Castorp exclamă uluit și încântat: „Îți văd inima, Ioachime!”.

Citind cartea scrisă de Adrian Marian, *De ce emigrează românii*, am exclamat și eu ca eroul lui Tomas Man: Îți văd inima, Adrian! Deoarece cartea aceasta este, în esența ei, o hartă a sufletului autorului, o amprentă a opțiunilor cele mai intime ale lui. În cartea lui Adrian nu răspunsurile la întrebări sunt cele pe care pune accentul autorul, cât țesătura de întrebări care, multe fiind, ajung să înăbușe orice perspectivă. Ar trebui o fabrică de dat răspunsuri la câte întrebări pune cartea aceasta.

Într-un text mai vechi, deplângeam faptul că istoria a trecut doar pe la Rovine, Călugăreni, Putna, Alba-Iulia etc. dar, pretențioasă, nu a binevoit să treacă și prin satul meu pentru ca mai apoi, scotocind prin documente, să afle că istoria nu a ocolit nici umilul meu sat transilvan.

Cam asta descoperă și Adrian Marian, anume că Istoria a trecut cu o față neguroasă și prin locul nașterii și copilăriei lui, Țara Lăpușului. Acesta e ținutul pe care autorul nostru îl radiografiază în amănunțime (relief, sate, mănăstiri, personalități, drumuri etc.), ca un gospodar care își inventariază lucrurile din casă, le evaluează, cu dragoste și foarte atent la ceea ce vede. Căci pentru Adrian Marian, Țara Lăpușului înseamnă **acasă**. Parafrazându-l pe Roland Barthes aș spune că *De ce emigrează românii* este un exemplu de „text îndrăgostit”. Și îndurerat – aș adăuga îndată.

În subtext, cartea aceasta este un manifest. Autorul crede că pentru deruta vremii actuale există o singură îndreptare: o reîntoarcere la idealurile Școlii Ardelene, *un nou iluminism*. Urgentă pentru România nu este ridicarea nivelului de trai, ci ridicarea nivelului de cultură, o revitalizare a idealurilor românilor, o miză hotărâtă pe lumina cărții. De aici pornind, revine obsesiv în paginile cărții sale, discutarea problemelor școlii (portrete luminoase de dascăli, haosul manualelor școlare, viziunea asupra învățământului etc.).

Apoi, Adrian Marian crede că acest „a-ți lua lumea în cap” sub semnul căruia stă România de azi, semnalează sfârșitul unei paradigme sociale și al unei civilizații patriarhale. Este cutremurător exemplul femeii de la țară care pentru a-și înmormânta sora este nevoită să angajeze muncitori de la oraș. Cazul este cu asupra de măsură relevant pentru starea de depopulare, de pustiire a satelor și orașelor mici ale țării.

În ciuda drumului „cu acordeonul” fixat pe notele doinei de jale, cartea lasă să se întrevadă o „zariște” – cum ar spune Lucian Blaga – optimistă: dacă și în starea de acum a țării românii rezistă, atunci nu e nici o îndoială că avem viitor, căci Dumnezeu și-a pus amprenta pe aceste meleaguri.

Ion Mureșan

Mâine, domnule profesor o să vin la dumneavoastră în vizită la Oncologie. Știu că ați pierdut o sumedenie de nopți ca să ne faceți să înțelegem că Emil Cioran își blama nația pentru că o iubea prea mult. Cioran nu ne ura pe noi, balcanici, cîrcotași și miștocari în fața „bucuriilor” pe care ni le-a dat soarta. El ne ura soarta, nu nația. Dar, cuviincios, ca orișicare român „tradițional”, nu și-a permis să înjure divinitatea. A preferat să-și hulească propria națiune: „România, țară frumoasă, păcat că e locuită!”

Emil Cioran nu era trecut în manuale (mult mai bune decât cele de acum). Nici „Doina” lui Eminescu, nici Nichifor Crainic și nici despre vedeta miștoului contemporan, Mircea Dinescu, nu te obliga nimeni să spui ceva în anii ‘80. Ba chiar, dacă politrucilor (care vă dădeau un salariu de cinci ori mai mare decât li se dă dascălilor acum), nu le era atât de frică de ce se ascunde în spatele celor zece mii de volume pe care le-ați citit în plus față de ei,

ati fi putut să fiți dat afară din învățământ. Nu v-a păsat și ne-ați spus despre toți cei care simțeați dumneavoastră că trebuia să știm. Nici poezia lui Beniuc din manual nu ne-ați predat-o, ci ne-ați învățat altele și ne-ați convins că merită citit. Despre Păunescu ne-ați învățat să-i ignorăm odele fluviu scrise din postura de „cântăreț” al României și ne-ați spus că își are locul lui în literatură. Dintr-un vulcan rămâne aurul, nu cenușa.

Râdeam de cioara proastă care s-a zdrobit de geamul sălii de clasă și ne-ați vorbit două ore despre cioara din scrierile românilor.

Ați petrecut o viață în bibliotecă, domnule profesor Filip, și v-ați încăpățânat să vă îmbonăviți de ciroză ca și un prăpădit de abonat la cârciumă.

Sunt și eu vinovat că salariul de dascăl este de cinzeci de ori mai mic decât al „băiatului deștept” din energie care a fost loaza școlii. Am fi bogați, dar bogăția noastră nerecunoscută constă în acești sute de Ioni și Filipi, care au învățat oameni pentru ca ei să poată apoi preda la facultățile din Occident, și nu în declarațiile sforăitoare de PR ale otrăvurilor care au împânzit eșichierul politic. Diferența este, domnule profesor, că nu veți da cu toporul în capul

nimănuui dacă nu a votat cu cine trebuia și nu veți minti cu cinism: „Arde-i cu votul tău pe corupți!”

Să mă iertați că nu v-am vizitat mai des la spital, deși era clar că nu mai aveți mult de trăit. Dar ați investit atât de mult în mine și ați dorit atât de mult să mă faceți domn și să mă vedeți scriind că nu v-ar fi plăcut să mă vedeți cât sunt de umil și de sărac. Apoi, poate, nici nu meritați prea mult, pentru că nu m-ați învățat să lingușesc, să mint, să înșel și nici să mă înscriu în partidul care câștigă. Generația dumneavoastră nu și-a dat osteneala decât să ne învățați să iubim cartea.

Dar, mâine, domnule profesor, o să vin la dumneavoastră la spital, fiindcă nu o să mai scriu și o să am un salariu mai bun.

O să vă aduc aduc fructe scumpe din Austria, Turcia sau Argentina, pentru că acelea din Preluca, Lăschia sau Coroieni nu au trecere și nu se mai găesc, și o să vă mint larg, foarte larg, ca și un om de vază, făcându-vă fericit că truda dumneavoastră nu a fost în zadar. Iar dacă o să aflați că am mințit și că, în loc să ajung om cu carte, așa cum m-ați fi vrut, m-am transformat într-o marionată cu bani, să mă iertați. Și să nu mă întrebați dacă știm pe unde au fugit, triști, din manuale, Eminescu, Sadoveanu,

Ioan Alexandru, Buzura, Sorescu și toți aceia pe umerii cărora s-a ridicat o țară și un neam, cei care erau o stavilă pentru ca țara să nu se transforme doar într-o piață de desfacere, iar neamul într-o populație.

O țară unde cei tineri nu mai învăță cine sunt Racoviță, Vlaicu, Coandă, Istrati, Eliade, Ivan Patzaichin. O țară unde Spiru Haret este doar numele unei șmecherii unde s-ar putea obține mai lesne o diplomă, iar un turnător la Securitate ne demitizează și încearcă să ne învețe că Mihai (Viteazul) nu a unit nimic și că Alba Iulia, la 1918, a fost o întâmplare. Cred, însă, că sunteți atât de bun încât ne veți ierta slăbiciunea și, dincolo de lume, îl veți ruga pe Cel unde veți merge să ne redea mintea cea de pe urmă ca să ne readucem domni, savanții, scriitorii, martirii și sfinții în manuale, pruncii în clase și cărțile în suflete.

Drumul cu un acordeon prin „Țara Lăpușului”

Nuțu Bota – Copil

În „Țara Lăpușului” sunt 49 de parohii ortodoxe, iar Târgu Lăpuș, „capitala țării” – azi în județul Maramureș, cândva în județul Someș, cu capitala la Dej (de care este și mai aproape), era centru de plasă și de raion în anii staliști.

Orășelul „capitală” este la 107 kilometri nord de Cluj, iar traseul este o frumusețe, cu excepția a două locuri: semaforul de la Jucu și podul din Dej (intersecția de unde se împart mașinile spre Bistrița sau Baia Mare). Se poate ajunge acolo din Cluj, trecând prin Dej, pe două variante aproximativ egale ca lungime.

1. Dej, Cășei și apoi dreapta – drum național, spre Rugășești, Chiuiеști, Măgoaja, Rohia, Târgu Lăpuș – splendid și împădurit peisaj colinar. Drum îngust și curbe fără vizibilitate, dar cu Mănăstirea Cășiel lângă Chiuiеști.

2. Dej, drum european Cășei, înainte spre Baia Mare, Cățcău, Căpâlna, Gălgău și la dreapta prin Poiana Blenchiei, Cheile Babei, Baba, Coroieni, spre